

MÕNEDEST KONVERENSI JA AJAKIRJA ARENGUSTEST

Peatoimetaja¹ täiendused kroonika rubriigile „A“

Pärast aastal 2006 Tartus-Värskas toimunud 14. konverentsi jäi Jüri Sepp (ülal, vasakpoolsel fotol) kahjuks meie tegemistest kõrvale, sest toimikond ei andnud peakorraldaja õigusi TÜ majandusteaduskonnale ega nõustunud sellega, et teised (nii organisatsioonid kui isikud) tagaplaanile või kõrvale jääksid.² Ka oli tema ettepanek konverentsi ja artiklite kogumikku mitte igal aastal, vaid üle aasta korraldada ning kirjastada. See oleks aga kahjustanud nii doktorantide kui atesteerimisele-ümbervalimisele kuuluvate õppejõudude huve, sest igal aastal ei oleks siis artiklite avaldamise võimalust meie kogumikus, tänases ajakirjas olnud. Aastaks 2006 oli meie konverentsi korraldamisel ja kogumiku väljaandmisel juba päris hea ja korralik tase saavutatud (kahtlematult oli siin ka Jüri kaalukas tegevus oluline) – 14 korda oli toimunud konverents ja XIV aastakäiku ilmunud teaduskogumik ning olid tekkinud arvestatavad traditsioonid. Lisaks olime saavutanud Eesti Teadusinfosüsteemis (ETIS) 1.2 taseme ning mõtted liikusid 1.1 tasemele jõudmise suunas.

Kuna teema tõstatus alles 14. konverentsi lõpetamisel Värskas, siis ilmselt püüti sellega vist ülejäänud osalejaid üllatada. Aga ei – nii lihtsalt see ka ei läinud, vaid küsimus tuli kohe põhjalikule arutamisele. Nii radikaalseid uuendusi ei pooldanud toimikonna liikmed Sulev Mäeltsemees (TTÜ) ja Janno Reiljan (TÜ), samuti allakirjutanu (TÜ). Kõik nimetatud olid nii konverentsi osalised kui artiklite autorid alates aastast 1984. Ka paljukordne aktiivne osaleja ja konverentsikogumiku toetaja (alates aastast 1996 kui toimus meie esimene rahvusvaheline konverents) ning Berliini Teaduskirjastuse meie väljaandele rahvusvaheliseks (kaas)kirjastajaks toonud Manfred O. E. Hennies (Kieli Rakendusülikool Saksamaa LVs) ning edasise ajakirja toimetuskollegiumi liige ja

¹ Parempoolsel fotol on peatoimetaja Matti Raudjärv (kui 17. sajandi lõpust pärit päikesekella Pärnusse paigaldamise algse idee taas algataja-korraldaja 21. sajandi algul) Pärnus, Tartu Ülikooli Pärnu kolledži ees asuval haljasalal (Ringi 35) paikneva skulptuuri „Päikesekell“ juures selle pidulikult avamisel 9. septembril 2004 sõna võtmas. Taustal üliõpilased tõrvikutega.

² Tehtud ettepanekud olid pisut arusaamatud, sest nende realiseerimine oleks tähendanud edasist tegevust senisest kitsamas ringis ja varasemaid partnereid (idee autoreid ja sündmuste algatajaid) kõrvale jättes oleks juba tunnustatud sündmustega /konverentsid, kogumike kirjastamine/ ladusamalt, kuid põhjendamatult edasi tegeleda saanud, sest kooskõlastamisi ja arutelusid-diskussioone oleks siis edaspidi vähem olnud; aga vähema hulga arvamuste puhul oleks võib-olla kvaliteet kannatanud!?

seejärel välistoimetaja, ei pidanud esitatud muudatusi vajalikeks vaid hästi toimiva süsteemi lõhkumiseks (Manfred oli ka teiste ülevõtmiskatsete /vt allpool/ suhtes äärmiselt kriitiline).

Kuna poolehoidu pakutud suunale-muudatustele ei olnud, siis tegeles toimkond edasi peaausjalikult endise skeemi järgi, st nii konverentsid kui kirjastamine jätkusid igal aastal, nüüd juba uuendatud toimkonna eestvedamisel (kuna kiirelt leiti uued täiendavad toimetajad ja uus tehniline sekretär, sest endisel sekretäril ei lubatud meie toimkonna heaks enam töötada).³ Algas meie konverentside korraldamise ja ajakirja väljaandmise teine⁴ ning võib-olla ka tulemuslikum periood (2007 – kuni tänaseni). Täna, s.o aastal 2022 tegutseme juba 16-ndat korda ehk juba rohkem kui pool konverentside arvust ja ajakirja aastakäikudest on nõ uutes tingimustes!

* * *

Uuendatud toimkonna poolt viidi sisse aga rida olulisi uuendusi ja täiendusi ning **juba järgmisel, 2007. aastal kujundati senisest kogumikust perioodiliselt ilmuv kolmekeelne rahvusvaheline teadusajakiri:**

- moodustati rahvusvaheline toimetuskolleegium (liikmed nelja riigi ülikoolist);
- kõiki esitatud artikleid hakkasid retsenseerima valdavalt teiste riikide ülikoolide doktorikraadiga majandusteadlased;
- kujundati nn pimeretsenseerimise süsteem kindlate, standardiseeritud reeglite-põhimõtete alusel (st kõik retsensendid said retsenseerimiseks ühesuguste küsimustega retsenseerimisvormi, kus ruumi jäi ka retsensendi poolsetele lisaküsimustele, hinnangutele-arvamustele ja improvisatsioonile; siin arvestasime toimkonnaväliselt ka tänase sotsiaalteaduste valdkonna dekaani professor Raul Eametsa ettepanekuid);
- kuna varasem kogumik kujunes paberikandjal väga mahukaks (näiteks, 2006. aasta kogumiku maht oli 634 lk; varasematel aastatel pea sama maht!), siis kujundati ajakiri kaheosaliseks – täisartiklid ja muu materjal pandi CDle ning paberikandjal oli eeskätt sissejuhatav osa, täisartiklite ca 4–6 leheküljelised teisekeelsed kokkuvõtted ja kroonika ning CD kuulus paberikandja juurde;

³ Peagi hakkas mõnede TÜ doktorantide ja ka meie toimetaja Janno Reiljani poolt allakirjutanuni jõudma info, et teaduskonnas on avaldatud arvamusi – meie konverents ja ajakiri ei ole piisavalt heal tasemel ning ilmselt pole vaja ei konverentsil osaleda ega ajakirjale artikleid kirjutada. On jäänud arusaamatuks – enne oli kõik hästi (isegi nii hästi, et sooviti peategelasteks hakata), aga hiljem, uuendatud toimkonna ja veel parema kvaliteedi (rahvusvaheline ajakiri ja algul ETISE tase 1.2, seejärel juba 1.1) puhul seda pole!?

⁴ Võib-olla võiks isegi nii olukorrale vaadata, et teine periood oli aastatel 2007–2012, so aeg millal olime konverentsidega veel Värskas ja kujundasime-täiendasime oma ajakirja uuenuud versiooni ning kolmas periood algas siis kui olime konverentsidega Jänedal (2013 – tänaseni), mil oleme suhteliselt stabiilsetes tingimustes tegutsenud. Kuigi ka siin oleme nii konverentside kui ajakirja puhul olulisemaid ja ka väiksemaid uuendusi ning täiendusi teinud.

Siin kirjutatud kolme perioodi asemel on allakirjutanu mõnikord ka kogu tegevust viieks perioodiks jaganud (vt näiteks, ajakirja käesoleva numbri kroonika osas artikkel seni toimunud konverentside ja ilmunud kogumiku-ajakirja 30ne aastastest ajaloost).

ajakirja ühe numbril materjal paberandjal on olnud nüüd ca 100 lk ($\pm 10\text{--}15\%$). Sellega muutus paberandja materjal käepärasemaks ja mugavamaks ning oluliselt hoiti kokku ajakirja väljaandmisele kulunud raha;⁵ siin oli toimekonnaväliselt kaudselt abi ka tollase ja tänase TÜ Pärnu kolledži direktori kaasprofessor Garri Raagmaa arvamusest CD kasutamisel;

- taotleti ja ka saavutati tunnustus paljude täiendavate rahvusvaheliste andmebaaside poolt; viimati saadi tunnustus Scopuse poolt juunis 2019. See kõik saavutati suhteliselt väikese, kuid heas koostöös olnud toimekonna-meeskonna tegevuse tulemusel.

Pooleteise aasta jooksul, 2019–2020 (sel perioodil ilmus kuus numbrit ajakirja) on Scopuse andmebaasis fikseeritud 26 meie ajakirjas avaldatud tööd. Pole paha!

Meie ajakirja ja artiklite olemasolu seni kümnes tunnustatud rahvusvahelises andmebaasis (tellijaks on ka USA Kongressi raamatukogu) ja sh Scopuse hinnang-tunnustus annab alust meie ajakirja kvaliteetajakirjaks pidada, mistõttu nii doktorantidele kui doktorikraadiga õppejõududele-teaduritele, aga ka teistele autoritele võiks see ajakiri üheks sobilikuks artiklite avaldamise kohaks olla. Pealegi on meie ajakiri Scopuse tunnustuse saamisest alates ETISE 1.1 tasemel, mida on peatoimetajale isiklikult ka ETISE juhataja omavahelises telefonivestluses kinnitanud.

* * *

Huvitava e-maili sai allakirjutanu 21. novembril 2021 **Ukrainast**, kus ühe teadusajakirja peatoimetaja tundis huvi meie ajakirjas ukraina teadlaste artiklite avaldamise võimaluste kohta.

6. detsembril 2021 oli järjekordne e-mail allakirjutanu postkastis, kus kirja saatja, väites end **esindavat erinevate autorite teadusringkonda** (Venemaalt, SRÜ riikidest, Türgist, Pakistanist, Põhja-Aafrikast, Hiinast, Bangladeshist ja ka mõnest Euroopa

⁵ Siin tahaks tähelepanu juhtida sellele, et 2021. aasta oktoobris olid eesti kirjastajad üpris halvast olukorras: kuna trükipaber hakkas kallinema ja hinnaprognosisid ettearvamatud, siis hakati väiksemaid tiraaže, vähem mahukamaid väljaandeid ja hinnatõusu kavandama; info Saksamaa kirjastajatelt oli lausa katastroofiline – trükipaber on otsas ja pole ka kusagilt saada!? (ERR Vikerraadio saated, 22.10.2021).

Veel üks uudis oktoobrist 2021: allakirjutanu on aastaid olnud ajakirja „National Geographic“ eestikeelse väljaande tellijaks-lugejaks. 22.10.2021 saadeti allakirjutanule e-mail, milles oli muu hulgas ka selline tekst: „Anname teile teada, et **National Geographic muudab oma ilmumise põhimõtteid Eestis**. Järgmisest aastast hakkab National Geographicil Eestis ilmuma rohkem põnevaid eriväljaandeid, 6 tükki aastas. Samal ajal lõpetab üleilmsest koroonaviiruse pandeemiast tingitud reklaami- ja jaemüügi olulise vähenemise tõttu jaanuarist ilmumise National Geographicu eestikeelne põhiväljaanne. Kõik tellijad, kellel on praegu kehtiv ajakirja National Geographic Eesti tellimus, saavad põhiajakirja asemel edaspidi eriväljaandeid. Esimene neist ilmub 2022. aasta veebruaris, teine sama aasta aprillis ja nii igal teisel kuul. Kui soovite National Geographicu väljaandeid ka edaspidi oma postkasti saada, ei pea te mitte midagi täiendavat tegema – me saadame teile National Geographicut edasi, kuni teie tellimus lõppeb. Uuel aastal leiate põhiajakirja asemel oma postkastist eriväljaande.“ Ka see kiri näitab osaliselt seda, hinnad tõusevad ja paberit tuleb kokku hoida!

riigist) kirjutas, et nad on avastanud-näinud, et meie ajakiri on jõudnud Scopuse andmebaasi ja nad tunnevad nüüd huvi meie ajakirjas artiklite avaldamise vastu.

16. märtsil 2022 saabus e-mail **Poolast** Kielce linnast, saatjaks PhD Artur Borcouch, kes esindab firmat: Teadmuslabor Artur Borcouch (laboril on koostöö paljude riikide uurijatega) ja töötab ka Kielce Jan Kochanowski Ülikooli õigus- ja sotsiaalteaduskonna majandus- ja rahandusosakonnas (kvantitatiivsete meetodite osakond). Ka tema tundis huvi koostöö vastu ja uuris võimalust meie ajakirjas nende poolt tehtavate uuringute alusel kirjutatavaid eelretsenseeritavaid artikleid avaldada.

Veebruari algul 2022 saabus inglise keelne artikkel (Venemaa maksupoliitikast naftatootmise maksustamisel) avaldmise ja konverentsil osalemise sooviga **Venemaalt** Handi-Mandi autonoomse ringkonna halduskeskusest, Irtõši jõe äärsest Hantõ-Mansiiski linnast (Chanty-Mansijsk) Yugra Riiklikust Ülikoolist.

9. mail 2022 saabus e-mail inglise keelse artikliga samuti **Venemaalt**, Plekhanovi Vene Majandusülikooli Krasnodari filiaalil sooviga artikkel meie ajakirjas avaldada (artikkel põhikapitali investeringute prognoosist Venemaal). Suve algul saabus e-mail koostöö sooviga **Iraanist**.

28. augustil 2022 saabus e-mail **Venemaalt** Moskvast, Moskva Riiklikust Tsiviillennunduse Tehnikaülikoolist inglise keelse artikliga COVID-19 probleemidest Venemaal, sooviks artikli avaldamine meie ajakirjas. Soovitasime artiklit täiendada vastavalt meie ajakirja nõuetele.

Päringutele sai esialgne, meie tingimusi kirjeldav ja loodetavasti ammendav vastus saadetud. Mis edasi saab, sõltub juba nendest. Kuid faktid on huvitavad ja tähelepanuväärsed ning näitavad meie ajakirja levikut ja selle vastu senisest laiema huvi olemasolu ka Eestist väljaspool.

* * *

Kahjuks ei olnud selline eespool esitatud „uuendamise“ katse aastal 2006 ei esimene ega ka viimane:

- 1990. aastate teisel poolel, enne sajandivahetust, püüdis üks TTÜ majandusteaduskonna tollane dekaan Jüri Seppa veenda, et parimad tulemused oleksid siis kui tema ja Jüri kahekesi võtaksid nii konverentsi kui kogumiku kirjastamise eneste korraldada. Jüri ei pooldanud seda ettepanekut ja informeeris sellest TTÜ initsiatiivist pea kohe ka allakirjutanut, pidades ettepanekut ebamõistlikuks ning kavandatud muudatus jäigi tegemata (aastaid hiljem Jüri seda juttu aga enam ei mäletanud);
- sajandivahetuse esimese kümnendi esimestel aastatel kui meil oli nii konverentsi korraldamine kui kogumiku väljaandmine igati eeskujulikult toimima hakanud, oli Eesti Majandusteaduse Seltsi (EMS) tookordne esimees-president Jüri Sepa teadmisel ja nõusolekul (või vähemalt mitte vastuseisul) valmis iga hinna eest seda saavutama, et nii konverentsi korraldamine kui kogumiku avaldamine toimuks EMSi ja selle presidendi

juhtimisel ning nime all. Allakirjutanu ei olnud sellega nõus, sest EMS ei olnud selle ajani (ega ole ka hiljem) midagi teinud, et konverentsi korraldamist või artiklite avaldamist ja ajakirja väljaandmist millegagi toetada! Ka teised toimkonna liikmed olid tehtud ettepaneku vastu;

- nimetatud ülevõtmiskatsed ei olnud viimased – ka ühest teisest organisatsioonist tehti uue sajandi esimese kümnendi keskel ja teisel poolel peaaegu nõudmine, et konverentsi korraldamine ja ajakirja publitseerimine neile üle antaks ja nende nime all toimuks! Loomulikult ei saanud allakirjutanu väljapressimisega nõus olla ja pealegi – sellised „trikid“ ei lähe lihtsalt läbi. Ka toimkonna liikmed välistasid järjekordse katse, väites, et tegemist on ilmselt soovunelmaga ja lootusega teiste tööd enese arvele kirjutada.

Seega neli ülevõtmiskatsed *ca* 10–12 aasta jooksul, st nii konverents kui kogumik-ajakiri on ilmselt heal tasemel olnud, et selline „nõudlus“ on aset leidnud. Selliste tegevuste ja initsiatiivide kokkuvõtteks – asju tuleb ajada sõbralikult ja ausalt ning ka ise rohkelt panustada, mitte ainult teiste tehtud tööd vähe oluliseks pidada ja ülejäänud seltskonda (konverentsil osalejaid, artiklite autoreid jt) pehmelts öeldes eksitada, sooviga enesele teiste inimeste pingutuste ja tulemuste najal rohkem tunnustust ning edu saavutada.

PS: Täna seil päevil, aastal 2022, kus meie toimkond oli valmis 30. korda konverentsi korraldama (kui Corona-19 pandeemia ja koroonaviiruse omikrontüvi poleks seda ohustanud, lisaks sõda Ukrainas!?) ning valmistasime ette XXX. aastakäiku rahvusvahelise kolmekeelse teadusajakirja välja andmist, oleme jõudnud olukorda, mida võib kokkuvõtlikult järgneva iseloomustada:

- ligi 40 aastat Eestis ja üle 30 aasta koostööd (alates aastast 1989) ka teiste riikide ülikoolide ja kolleegidega;
- ajakirjale ja seeläbi ka meie toimkonna tööle antud tunnustus paljude rahvusvaheliste andmebaaside poolt;
- loomulikult nii Eestist kui teistest riikidest osalenud kaaskonna tugeval, sõbralikul ja suurepärasel toetamisel-koostööl;
- eelnimetatud rahvusvahelise tegevuse toetuseks oli ka varasem ja tihedam *igaaastane koostöö* Venemaa ning teiste endiste nn liiduvabariikide ülikoolidega aastast 1979 kuni aastani 1989.

Januaris 2022 mõtisklesin ka selle üle, et kui oleksime esitatud üleandmiste ettepanekute survega nõustunud, seisaks me nüüd (võrreldes olukorraga *ca* viis aastat enne ja vähem kui 10 aastat pärast sajandivahetust) olukorras, kus:

- konverentsi poleks toimunud ega kogumikku-ajakirja ilmunud, sest vastavad konverentside korraldamise ja artiklite avaldamise keskkonna tingimused on varasemaga võrreldes oluliselt muutunud ja seda halvenemise suunas;
- võib-olla oleks jäänud saavutamata ka Scopuse tunnustus ja ETISe 1.1 tase?!
- pealegi oleme nüüd oma senist tulemuslikku tegevust esialgu juba aastani 2029 kavandanud!?

Tekib küsimus – miks oleks me pidanud selle tegevuse ja sündmuste korraldamise teistele lihtviisil ning põhjuseta ära andma!?

Eelnevat arvestades *võib allakirjutanu seda pikaajalist tegevust võib-olla mõneti ka enese tagasihoidliku elutöö üheks osaks lugeda.*

Tallinnas, Pirita-Kose villas,
oma kodukontoris-büroos⁶, (ka haru-kodukontorites Lääne-Virumaal ja Pärnus).

Konverentsi ja ajakirja toimkondade nimel Jüri Sepaga tol ajal head koostööd teinud,
lugupidamisega

Matti Raudjärv (MR)

(konverentsiseeria algataja /1984, 1994 – / ja peakorraldaja; endise kogumiku, tänase ajakirja
eelkäija üldtoimetaja /1984, 1994–2006/ ja tänase ajakirja peatoimetaja /2007 – /)

⁶ Kuigi Corona-19 viirus sundis paljud inimesed kodusele tööle ja soodustas oma **kodukontori** loomist, on **allakirjutanu jaoks töö kodukontoris eksisteerinud juba rohkem kui pool sajandit (alates aastast 1967)**. Sellega seoses sai ka järgneva ülevaate kirjutamine otsustatud, et isikliku näite alusel oma kogemusi tutvustada (vt alates järgmisest leheküljest).